

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petiti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petiti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Angleški terorizem.

Vojna za osvoboditev narodov! Boj za človeške pravice! Boj za domovino! Tri gesla so to, ki prihajajo v sedanji vojni do popolne veljave, in kdor bi trdil drugače, se pa moti. Vendar ima sedanja vojna drugačne korenine. Vojna se je pričela sicer zaradi umora v Sarajevem, raztegnila se je skoro po vsem svetu zaradi gospodarske politike zlasti Anglije in Rusije. Ti dve državi sta hoteli deloma ohraniti, deloma pa utrditi in razširiti svoj vpliv zlasti v Orijentu, z ozirom na svojo gospodarsko politiko. Tendence te politike pri Angležih in Rusih je v sedanji kapitalistiški družbi naraven pojav. Če bi se zavzeli obe državi za te interese sami s svojimi svobodnimi zaveznicami, bi bilo to umljivo. Toda zapeljali sta vrh tega v to nesrečno vojno celo vrsto drugih držav in državic z obljubami in gospodarskim pritiskom. V novejšem času pa ne zadoščajo samo obljube. Ententa, ki pravi, da se bojuje za svobodo, je jela terorizirati odkraja vse države, ki se nahajajo v sferi območja entente in ne marajo direktno stopiti na stran entente.

Saj nam je znano, kako ovira Anglija trgovino evropskih in drugih nevtralnih držav, kako je zasedla velik del Grške ter diktira Grčiji, kakšno vladno mora izvoliti, zapoveduje, katere uradnike mora Grčija odpustiti iz službe, nadzira vso grško trgovino ter hoče zasesti vso deželo, če bi se Grčija ne hotela vdati.

Prav podobno pričanja tudi z Rumunijo. Od Rumunije odločno zahteva, da ji dovoli prehod in še druge ugodnosti ter jo sili, da se priklopi ententi. Ni še znano, kako se Rumunija odloči, a če se odloči za entento, se bo vdala silnemu terorizmu.

Pa kaj bi iskali po svetu dokazov za angleški terorizem! Ozrmo se kar na Angleško. Irci zahtevajo že dolgo časa avtonomijo. Pričeli so bili nedavno z uporom, a angleška vlada ni dala ne prej ne sedaj novih svoboščin Ircem, pač pa jih preganja in jim omejuje dosedanje svoboščine.

Angleško prebivalstvo se ni nikoli dosti brigalo za politiko. Vso politiko so uravnavali milijonarji in s pomočjo angleške vlade. Prebivalstvo je bilo indiferentno v politiki, zato je tudi bilo mogoče, da je vladno in meščansko časopisje hujskalo prebivalstvo za vojno ter da je vlada s tako lahkoto uvedla obvezno brambno dolžnost, ki je prej na Angleškem niso imeli.

Vsi ti dogodki nas uče, da so napovedani vojni smotri entente le pretveza, pod krinko katere hočejo angleški kapitalisti doseči svoje namene, bodisi z denarjem, z diplomacijo in če vse to nič ne pomaga, z najbrezobzirnejšo brutalnostjo napram nevtralnimi državam in dotičnemu prebivalstvu.

Ta vojna nam je dokazala, da je angleško gentlementstvo le prazna fraza. Angleži se še niso odvadili delati krivice drugim narodom, kakor so jih delali doslej v svojih kolonijah domačinom zlasti v Indiji, v Avstraliji, v južni Afriki in tudi v Ameriki. Saj piše zgodovina o vsem tem.

Angleški kapitalizem je krvoses, ki hoče imeti ves svet za molzno kravo; prav nobenega drugega namena nima slavni Albion, ki je zapeljal toliko milijonov človeštva v krvavo vojno.

Strokovna društva avstrijska I. 1915.

Osrednje glasilo avstrijskih strokovnih organizacij »Die Gewerkschaft« pri naša obširneje poročilo o stanju organizacij v drugem vojnem letu. Med drugim pravi v svojem poročilu:

Čim dalje traja vojna, tem manjša postaja skrb, da se strokovne organizacije obdrže in da kljubujejo gospodarskim vihram, ki jih razvema svetovna vojna. Ob začetku tega orjaškega zgodovinskega dogodka, kakršnega ni doživel še noben človeški rod, so upali le najsrečnejše obdarjeni optimisti, da prestopijo strokovne organizacije neoslabljene v svojem jedru v mirno bodočnost. To upanje postaja vedno bolj gotovost. Že poročilo o

strokovnih organizacijah v prvem vojnem letu je krepilo to upanje, a poročilo za drugo vojno leto je mogočno utruje. Bila bi seveda le »farbarija«, ki ne bi koristila nič, če bi zamolčali, da se ne zde površnemu opazovalcu strokovne organizacije v marsikakem oziru več tako impozantne kakor pred vojno. V obeh vojnih letih je zlasti nazadovalo število članov. To dejstvo osupne pa le onega, ki ne pozna temeljito ozkih stikov med bistvom strokovnih organizacij in gospodarskim življenjem. Kdor pa pozna dobro te stike, ta bi se pa nasprotno čudil, če bi bilo drugače. Okoliščine, ki so izven območja strokovnih organizacij, na katere nimajo strokovne organizacije nobenega vpliva, so morale povzročiti nazadovanje članov; ta posedica je seveda vsega obžalovanja vredna. A kadar izginejo te neprijazne okoliščine, tedaj izgine prav gotovo tudi ta posledica sama po sebi. Gotovo ni potrebno, še obširno razmotrivati o teh okoliščinah, ki so bile že dostikrat raztolmačene. Nепrestani vpoklici v vojaško službovanje — doslej je že okolo 200.000 članov strokovnih organizacij vpoklicanih —; vpoklic delavcev, ki so ostali v zaledju, v vojne industrije; omejitve preseljevanja, zborovalne in koalicijske pravice vsled vojnih zakonov; popolen zastoj najvažnejšega delovanja strokovnih organizacij, namreč stremenje po boljših delovnih razmerah, ki je bilo ob enem tudi najučinkovitejše agitacijsko sredstvo; ponehanje mnogih industrijskih panog in obratov vsled pomanjkanja sirovin in svetovnega trga; neizmerna draginja vseh življenjskih potrebščin: Vse to in še marsikaj drugega je povzročilo povsem naravno, da niso napredovale gospodarske organizacije delavstva.

Ali čeprav so ti vzroki jako tehtni in čeprav imamo trdno upanje glede bodočega razvoja strokovnih organizacij, vendar moramo poudarjati, da niso učinkovali pri marsikateri strokovni organizaciji le ti vzroki na nazadovanje števila članov. Zlasti mislimo pri tem na one skupine, ki bi morale vsled svoje intenzivne zaposlenosti pri vojnih industrijah, izka-

LISTEK.

Ali se povrne ledena doba?

Svetovna vojna je danes še jako zanimiva stvar. Zmešalo bi se mu pa, kdor bi hotel iz časopisja dobiti jasen pregled vseh dogodkov in razvoj zasledovati. Pustimo zaenkrat vojno, pa se oglejmo nekoliko po razvoju naše zemlje, ki jo sedaj napaja človeška kri kar v rekah.

Minuli mesec se je vršil v Kristijaniji kongres naravoslovcev. Znameniti švedski naravoslovec profesor Svante Arrhenius je imel na tem kongresu učenjakov predavanje o menjavanju toplote (klime, podnebja) na zemlji, v katerem je obširno razpravljal tudi o problemih ledene dobe. Arrhenius je omenjal prvotno naziranje,

po katerem šteje zgodovinska doba okolo 7000 let ter da se je v tisti dobi prvič pojavil človek. To naziranje je pa bilo napačno. Novejša raziskavanja dokazujejo, da se nahaja človeški rod na zemlji vsaj okolo 250.000 let; zgodovina nam torej opisuje le majhen odlomek človeškega razvoja. Toda ta doba je zopet le pettisočinka dobe, odkar se nahajajo organiške stvari (rastlinstvo, živalstvo) na naši zemlji. Na svetu se torej nahajajo različne razvijajoče se in rastoče stvari najmanj 5000 krat 250.000 let. Podnebje (klima) se v vsej tej neizmerno dolgi dobi vobče ni mnogo spremenilo; dogajale so se tuptam le manjše spremembe v tej ali oni smeri. Zadnja taka sprememba je bil prehod iz ledene dobe v sedanjo podnebno dobo. Po skrbnem raziskavanju in preračunanju profesorja De Geer je sedaj okolo 12.000 let, ko se je jel led tajati na škan-

dnavskem polotoku. Ledena doba je utegnila trajati okolo milijon let; prav verjetno je, da se je moral človek dvakrat umakniti ledu, ki je pritiskal s severa, in sicer prvič pred kakimi 140.000, drugič pa pred 40.000 leti. Spričo tega je jako umestno vprašanje, ali je pričakovati še kedaj tak elementarni dogodek, ki bi pretil, da skoro katastrofalno uniči severne narode. Raziskavanje klimatiških pojavov v zgodovinsko znani dobi ne podaja nikakršne podlage za presojo tega vprašanja. Vsekakor je gotovo, da je bilo tudi za ledene dobe na zemlji mnogo pokrajin prav pripravnih za bivanje živih bitij, torej tudi za človeka, tako na primer po današnjih obsežnih afrikanških puščavah in po pustinjah južne Severne Amerike. Danes so te pokrajine suhe, in površina slanih jezer po teh ozemljih je padla v primeri s prejšnjimi časi, kar dovaja ameri-

zovati napredek članov, čeprav le v takem razmerju z zaposlenimi kakor pred vojno, da se doseže to lahko kljub vseh prej navedenih slabih okoliščin, dokazuje naraščajoče število članov v posameznih poklicih, ki izdelujejo pred vsem vojni material. Gotovo je, da je agitacija med delavci in delavkami, ki so zaposleni le začasno v vojnih industrijah, otežkočena, ker obstojajo zapreke, kakršnih v normalnih časih sploh ne poznamo. Če pa hočemo, da zastavijo strokovne organizacije takoj ob povratku normalnih časov zopet vso svojo moč, tedaj moramo, naj velja kar hoče, premagati te zapreke in dvigniti število organiziranih.

Kot dokaz, da so strokovne organizacije reš trdne v svojem temelju, naj velja dejstvo, da ni bilo nazadovanje članov v l. 1915 tako veliko kakor v prvem vojnem letu, čeprav je imelo prvo vojno leto le pet vojnih mesecev in čeprav je (eno mirovno leto in dve vojni leti), naj pojasne sledeče številke:

Koncem leta	moških	ženskih	skupaj
1913	372.216	42.979	415.195
1914	210.421	30.260	240.681
1915	151.424	25.689	177.113

Izguba je bila torej sledeča:

1914	161.795	12.719	174.514
1915	58.997	4.571	63.568

v obeh letih

220.792 17.290 238.082

Z vso jasnostjo kažejo te številke, da niso povzročili izgube na članih le vojaški vpoklici. Kažejo pa tudi, kako silno je učinkoval izbruh vojne l. 1914. na člane, kako šibko je bilo njihovo prepričanje o potrebi strokovnih organizacij. A te številke tudi glasno govore, kako potrebno je agitacijsko delo. Tudi finančno stanje strokovnih organizacij je tako, da gledamo mirno v bodočnost.

Dohodki strokovnih organizacij so se seveda znižali. Edini vzrok tega pa je, da imamo pač manjše število članov. Izdatki so skoraj enaki dohodkom, tako da premoženjsko razmerje skoraj ni trpelo izgub. Izdatki za podpore so se precej skrčili, ker je brezposelnost jako ponehala. Ko je izbruhnila vojna, je zavladala silna brezposelnost in podpore za brezposelne so močno narasle. Lansko leto se je izpremenila slika. Za vse podpore so izdale lansko leto strokovne organizacije le nekaj več kot tretjino vseh izdatkov in le pičlih 10 odstotkov za brezposelne podpore.

Ko mine vojna, bo seveda zopet vse drugače. Strokovne organizacije morajo računati tedaj z veliko brezposelnostjo in pripravljene morajo biti dobro, da prebijo brez škode prve čase po vojni.

kanske geologe (zemljeznance) do prepričanja, da se zemlja izsušava. To pa najbrž ne bo resnično, čeprav se pravzaprav vrše meteorološka (vremenska) opazovanja o snegu, dežju, rosi in slani šele od Tiho Brahe. Če primerjamo najstarejša meteorološka opazovanja velikega danskega raziskovalca s sedanji, opazimo, da pada sedaj v mesecih februarju in marcu manj snega in več dežja nego prej, kar dokazuje, da so sedanje zime milejše, kakor so bile ob koncu srednjega veka. Opazovanja se vrše šele 150 let; le v nekaterih večjih mestih, kakor v Parizu, Berlinu in Peterburgu opazujejo vreme že okolo 200 let. Opazovanje je omogočeno šele, odkar so iznašli tlakomer (barometer) in toplomer (termometer). Toda že iz opazovanj te kratke dobe se da spoznavati, da postaja naše podnebje bolj pomorsko: zime so mileje, poletja hladneja

Najnujnejša naloga naših zvestih članov je, da z vso vnemo delujejo za razvoj strokovnih organizacij, da so neutrudljivi pri agitaciji.

Harmonija duše.

Najplemenitejše, kar ima človek, je njegova duša, njegovo upanje in hrepenenje, njegova notranja vest, njegovo srčno zadovoljstvo. To čutimo tem bolj, čim več duše je v nas, to čutimo tem bolj v sedanjem vojnem času, ko išče duša tako zaman svoje utešilo. Kako bi radi živeli tako popolno srečo rodovinskega življenja, v prijateljski družbi somišljenikov, kako bi srkali solčne žarke zunaj med svežim, vonjajočim zelenjem, kako radi bi se srčno veselili vseh lepote narave in umetnin, doma in zunaj, toda ne moremo se, in ta prepad med željenjem in hrepenenjem, upanjem in stremljenjem tu in tam povzroča v našem srcu razdvojenost v čustvenem življenju, ki nam nudi vse, le ne srečo srca.

Jeli v mirnem času drugače? Pravzaprav ne, le občutimo sedaj bolj, da nima na tej zemlji prostora, sultura duše, zadovoljitev čustev. In če nas hočejo nekateri osrečevati, tudi sedaj ob vojni, potem jim pravimo, da spada h harmoniji (soglasju) duše obenem harmonija življenja, da je duševna sreča mogoča le v združeni svetovni skupnosti. Dokler je življenje razkosano in ga vodi tisoče sebičnih nagonov, toliko časa ne more nastati harmonija duše. Šele takrat, ko bo spajal življenje in enoten duh, bo mogla duša posameznika sodelovati z vso vnemo v vsem svojem ravnanju. Šele tedaj bosta duša in sreča popolna, šele tedaj bosta duša in sreča tudi v našem delu, ki ga bo enotno opravljala celota za celoto. In zato ima naš boj za novi svet največji npravenstveni pomen, zato je to naše hrepenenje po pravici naša nova religija (vera).

Svetovna vojna.

Prestopamo prag tretjega vojnega leta. Čakajo nas sicer še hudi časi, toda trdno moramo biti prepričani, da se bo dobojeval ta boj. Bitke, ki divjajo na vseh frontah, so krvave in zahtevajo na obeh straneh skrajne napore.

Ruske armade so po velikih pripravah zamahnile k odločilnim udarcem. V izhodni Galiciji in v Voliniji divjajo na celi črti od Pruta do Stohoda strahovite bitke. Pri Brodih se je Rusom posrečilo potisniti avstrijske čete nekoliko nazaj, toda Avstrijci so bili na to pripravljene in so prešli v nove, boljše pozicije. Pri Baranovičih so se razvili zadnje dni krvavi boji.

kakor v prejšnjih stoletjih. Če bi se ne bila letna povprečna toplota v pol stoletju zvišala za desetinko stopinje, bi to bolj podmorsko podnebje ne bilo le nič koristno rastlinstvu in životinjam, marveč bi bilo zanje še škodljivo.

Profesor Arrhenius je govoril tudi o različnih teorijah (razlagah) o ledeni dobi. Najstarejše in dolgo priznane razlaganje je trdilo, da je imela enkrat severna enkrat južna polovica zemlje svojo ledeno dobo, ter da je to posledica nagibanja zemeljske osi. Dognali so pa, da so imele svojo ledeno dobo tudi dežele ob ekvatorju (zemeljskem ravniku), in s tem je ta teorija ovržena.

Tudi teorija, da se severni in južni pol spreminjata na zemeljski obli, da se namreč zemlja obrača poleg sukanja, ne more razrešiti problema o ledeni dobi. Sicer so solčni žarki v raznih dobah

Na tej fronti se udeležuje do 120.000 Rusov; a vzlic temu niso dosegli niti najmanjšega uspeha. Dan za dnem napadajo ruske čete, na tisoče in tisoče jih je že padlo in porabljen je so bile ogromne množine vojnega materiala, a uspeha ni do danes nobenega. Zadnje dni so imeli Rusi posebno smolo. Kjerkoli so napadli pozicije osrednjih sil, povsod so bili z ogromnimi izgubami odbiti. Ob goreni Turiji in pri Kašovki ob Stohodu so izkrvavali celi armadni zbori, ne da bi bili Rusi dosegli najmanjši uspeh. Žilavost in agilnost naše obrambe izpričuje najbolje dejstvo, da so avstrijske čete v defenzivnih bojih meseca julija vjele nad 10.000 sovražnikov in vplenile 70 strojnih pušk.

Ententino časopisje presoja položaj na italijanski fronti jako pesimistično. »Temps« pravi, da operacije proti Trentinu zadevajo na vedno večje težkoče, katere se ni pravočasno in zadostno uvaževalo. Francosko časopisje pa sploh presoja situacijo Italijanov za neugodno in poudarja, da je Cadorna izpostavljen vedno novim in nepričakovanim oviram. Tudi v Tripolitanijski ni vse jasno. Italijanski listi so pričeli šele sedaj razpravljati o tem vprašanju, dočim so o njem doslej molčali. Priznava se, da je Tripolitanijska, izvzemši nekaj luk, za Italijo izgubljena. Zato se je podal guverner Ameglia v Rim, da izposluje pomoč. Ta pomoč bi pa bila brezuspešna, ker so Arabci prizadeli Italijanom odločilen poraz. Vjeli so do 6000 Italijanov, druge pa so pobili, tako da je vsa Tripolitanijska, za katero so se vojskovali nad tri leta očiščena Italijanov. — Na bojišču ni nič poebnega. Ljuti boji e vrše v Dolomitih, kjer so Italijani vedno poraženi. V Tofani so bili krvavo zavrženi, tako tudi južno Paneveggia v Slajmski dolini. Cadorna je postavil na to bojišče celo brigado, blizu »Sette Comuni« pa stoji proti avstrijskim četam celih 22 brigad. In tako premoč ima sovražnik na vseh frontinih odsekih.

Ob bulgarski bojni črti je vsak dan slaboten topovski ogenj in tupatam so patroljski boji, ki potekajo ugodno za Bulgare. Srbi so napadli bulgarske oddelke na črti Bahovo-Zborsko, kjer so bili odbiti z velikimi izgubami. — Rusija je postavila v južni Besarabiji ekspedicijsko armado proti Bulgariji. Ruska vlada bo diplomatičnim potom poskusila dobiti dovoljenje za prehod skozi Rumunijo, da napade z Donave Bulgarijo.

Pogajanja med Rumunijo in entento se nadaljujejo z vso naglostjo. Ententino časopisje sicer upa, da se bo Rumunija odločila ententi v prilog, a odločila se še ni, čeravno prinašajo razni rimski listi, da je Rumunija že pristopila ententi in sklenila Avstriji napovedati vojno. Ru-

močnejši in zopet slabjši, a tudi to dejstvo ne more biti povod ledeni dobi. Med najnovejšimi teorijami o ledeni dobi je takozvana pendulacijska teorija, ki uči, da se zemlja v daljših dobah oddaljuje in zopet približuje solncu na svojem potu. Arrhenius meni, da nastaja najbrže ledena doba zaradi tega, ker postaja v določenih dobah zemeljsko ozračje (atmosfera) solničnim žarkom manj predorna. Prav verjetno je, da je bilo zemeljsko ozračje v prejšnjih geoloških dobah bolj nasičeno z ogljikovo kislino; ogljikova kislina absorbira (vsrka) mnogo toplote. Sedaj se v ozračju ogljikova kislina zopet ponovno žuje, ker se pokuri mnogo lesa in premoga, ter skoro meni, da ta okoliščina pospešuje vihanje sedanje povprečne toplote. Arrhenius pravi, da za enkrat ni nikakršne nevarnosti, da bi severna Evropa kmalu zopet zamrznila.

munska armada bo baje tekom septembra začela vojno, kakor hitro se izvrše gotovi dogodki. Da obstojajo med Rumunijo in Rusijo dogovori, je jasno. Vprašanje pa je, ali se bo Bratianu čutil po takih dogovorih dovolj vezanega, če mu ves vojni položaj ne bo nudil ugodnih garancij za rumunski nastop. Čisto mogoče je, da hoče Rumunija počakati septembra in pa »gotovih dogodkov«.

Grška stoji še vedno neodločna. Ententa pritiska na vso moč, da bi se odločila njej v prilog. Posebno jo skrbe sedaj vršče se volitve. Ententa pravi, da ne bo pustila, da bi prišel na vlado kdo drugi kakor Venizelos, če bo dobil večino. Pa če tudi Venizelosovi pristaši propadejo, ententa ne bo dovolila ne Skuludisove pa tudi ne Gunarisove vlade niti kakega drugega ministrstva, v katerem bi sedeli močje s tendencami prejšnje vlade.

V **francoski** zbornici zahtevajo sedaj novih zaupnih sej, ker še vedno ni pričakovati uspeha na fronti. Zbornica zahteva od Brianda in vojnega vodstva pojasnil, kdaj bodo francoski načrti izpolnjeni in ali je pričakovati nove zimske vojne. — Od početka angleško-francoske ofenzive ob Somi, traja že ravno mesec dni, v katerem času naj bi se bila po naznanilih Francozov in Angležev pod vsakim pogojem že izvojevala odločitev. In kaj so dosegli? Na črti kakih 28 km so upognili nemško bojno črto povprečno 4 kilometre globoko. A po svojih lastnih izkušnjah 20., 22., 24. in 30. julija sami ne bodo hoteli več trditi, da je zato nemška črta na kateremkoli mestu le zmajana. Ta »uspeh« je stal Angleže, če se zelo previdno ceni 230.000 mož. Izgub Francozov v tem slučaju se ne more z gotovostjo ceniti, a so, ker so morali izvajati glavno delo, dasi so v boju spretnejši, tudi močne. Skupna izguba sovražnikov bo znašala torej približno 350.000 mož.

Zadnja poročila.

Italijansko bojišče: Ničesar pomembnega. Devet letal napadlo Pulj, a brez pomembne škode.

Rusko bojišče: Avstrijsko uradno poročilo: Jugozapadno in zapadno od Lucka je sovražnik, očitno prisiljen vsled svojih izredno visokih izgub, napravil pavzo v svojih napadih. Nasprotno pa je severno in najzgorne Turije, nadalje v kolenu Stohoda pri Kašovki in severno železnice iz Sarnov v Kovel nadaljeval svoje napade z nezmanjšano silo. Povsod smo ga deloma že z ognjem, deloma v bližinskem boju zavrnil. — Nemško uradno poročilo: S sunkom nemških odredkov je bila uničena ena posamezna ruska stotinja, ki je prodirala proti Vulkii (ob Oginskem kanalu). Zapadno od Logišina smo vjeli v bojih, o katerih smo včeraj poročali, nad 70 mož. Poostren artiljerijski boj na obeh straneh Nobelskega jezera. Vzhodno od jezera smo krvavo zavrnil napad enega sovražnega bataljona. Proti fronti ob Stohodu so se Rusi nadalje utrjavali v brezuspešnih napadih.

Francosko-angleško bojišče: Severno od Somme so se vršili ljuti boji. Zapadno od gozda Foureaux so bili Angleži zavrtnjeni. Tik severno od Somme so Nemci po ljutem boju zavrtnili Francoze iz pristave Monacu, od koder so zvečer prodri. — Več mornariških zrakoplovske flotilje je v noči od 31. julija na 1. avgusta uspešno napadlo London in vzhodnej grofije Anglije ter pri tem obložilo z vidnim uspehom z bombami obrežne naprave, obrambne baterije in vojaško važne industrijske naprave. Vsi zrakoplovi so se kljub silnemu obstreljevanju, ki se je pričelo že pri prihodu s strani pomorskih vojnih sil, vrtnili nepoškodovani.

Turško bojišče. Fronta v Iraku in Perziji: Splošno neizpremenjeno. Kavkaška fronta: Nič posebnega. Tudi v Egiptu se Turki bojujejo s prednjimi angleškimi četami.

Domači pregled.

Sodrugom v vednost. V kratkem izideta »Rudarski koledar« in »Žepni koledar« za leto 1917. Vse organizacije in kolporterje vabimo, da takoj sporoče upravi, koliko izvodov koledarja potrebujejo, ker bi se na prepozna naročila ne moglo več ozirati. Zaradi podražjenja papirja in drugih nabavnih stroškov smo žal prisiljeni zvišati ceno koledarju na 1 K 20 vin., po pošti 10 vin. več. Organizacije in odjemalci večjega števila koledarjev pa dobe običajni popust. Koledar bo imel nekaj več vsebine nego doslej. Naročila sprejema: »Založba delavskih žepnih koledarjev« Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/I.

Vse organizacije in posamezne sodruge opozarjamo, da naj se v organizacijskih zadevah obračajo na širokovnega tajnika sodr. Viktor Zore-ta, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/I., kjer dobe vsa pojasnila točno in takoj. To velja zlasti za tiste strokovne organizacije, ki nimajo svojih tajništev, ali pa če potrebujejo pojasnila ali navodila, ki se tičejo organizacije ali zadev, ki so spojene z nalogami organizacije.

Prošnje za oprostitev od vojaške službe. Večkrat se dogaja, da se prošnje za oprostitev od vojaške službe pošiljajo neposredno vojnemu ministertvu, ali drugim poveljstvom. Opozarja se, da je vse take prošnje vlagati pri okrajnem glavarstvu, oziroma mestnem magistratu. Prošnje je kolkovati s kolkom za 1 K, priloge 50 vin.

Ponesrečil je na progi Logatec—Planina brzovjavni delavec Fran Škarja. Pri križanju dveh vlakov ga je zgrabila lokomotiva in ga vrgla v stran s tako močjo, da je kmalu nato umrl.

Nezgoda. V premogovniku v Zagorju so zadelo nezgode delavce: Ivana Hočevarja, Srečkota Uta, Jurja Bajdeta in v Kisovcu Karla Krolja.

Skočila je v Rečino na Sušaku Ivana Matkovič. V bližini zaposlena delavca sta to opazila in hitro skočila za njo ter jo potegnili iz vode. Kaj jo je gnalo v vodo, ni znano.

Zakaj je moka tako draga. Razlika med nakupovalno ceno žita in prodajno ceno moke je razmeroma velika. Če bi bila uprava preskrbljevanja prebivalstva z moko še tako draga, ne bi utemeljilo draginje moke. Nedavno pa je objavil ogrski list »Pénzvillág« naslednjo tabelo o dobičkih ogrskih mlinov leta 1915., ki nam vsaj nekoliko pojasni, kje ostaja veliki dobiček:

	Glavnica kron	Dobiček 1915 kron	v ‰
Concordia	4,500.000	2,777.364	61.73
Prvi Budapeški	6,500.000	1,978.167	30.43
Elizabeta	2,700.000	5.284	0.191
Hungaria	3,250.000	2,351.997	72.37
Kraljevi mlin	4,000.000	1,010.694	25.167
Lujiza	2,800.000	482.466	17.23
Valjšni mlin	2,400.000	688.275	28.67
Peški mlin	1,800.000	455.547	25.3
Viktorija	3,600.000	2,801.467	77.82
Gizeja	3,200.000	783.035	24.47
skupaj	34,750.000	13,334.196	36.95

Torej 13 milijonov kron čistega dobička so imeli navedeni mlinci, dasi je založenih le 34 milijonov kron glavnice! V mlinih naloženi denar je nesel v letu 1915 celih 36.35 odstotkov. Z enakimi dobički delajo tudi mnogi zasebni mlinci, in avstrijski mlinci gotovo ne delajo sramote ogrskim tovarišem. To pojasnjuje vsaj deloma draginjo moke, druge vzroke bomo izvedeli pa šele po vojni.

Bolniško-blagajniški prispevki uslužbencev. V neki tožbi za plačilo bolniško-blagajniških prispevkov je vložil generalni prokurator v varstvo zakona ničnostno pritožba pri Najvišjem sodnem dvoru, ker so podrejena sodišča izrekla, da spada tožba, če podjetnik odteguje uslužbencem bolniškoblagajniške prispevke, a jih ne odračuna bolniški blagajni, med civilno-pravne spore. Najvišji sodni dvor je pa odločil, da se smatra drugačna poraba prispevkov za bolniško blagajno kot poverba, ker je delodajalec v zmislu § 121, odstavek 6, obrtnega reda dolžan odtegniti prispevke od zaslužka, če jih uslužbenec ne plača sam, in jih odračunati blagajni. Najvišji sodni dvor je s to razsodbo izrekel, da so delodajalci, ki ne plačajo prispevkov, storili kaznjivo dejanje.

Novci po 20 vinarjev iz železa. Dne 3. avgusta so bili izdani železni novci po 20 vinarjev. Nakujejo jih za 50 milijonov kron; za 35 milijonov jih bo avstrijskega za 15 milijonov pa ogrskega kova. Sedanje nikljaste novce bodo spravili iz prometa.

Več zidarjev se prejme takoj v delo. Natančneje se poizve v Strokovnem tajništvu, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/I.

Kako se lahko rešimo razsipnikov in lumpov? Nedavno se je grof S. Tisza zgražal nad lahkomišljenostjo moških izza fronte, kateri brez ozira na težke čase razsipajo in pijejo, kakor da za njih vojne ne bi bilo. Nato se zamisli kako bi se temu dalo odpomoči. Kar se oglasi znani šaljivec poslanec Geza Pap in pravi: »Nič ni lažjega kakor to! Ustanoviti treba samo »Centralo za lumpe«. To je izborno sredstvo, če hoče človek, da nekaj izgine. Ko so ustanovili centralo za sladkor — je naenkrat izginil sladkor, centralo za semensko žito — ni bilo več semenskega žita; ustanovite centralo za lumpe in naenkrat jih ne bo nič več.« Seveda je bila ta šala sprejeta z burnim ploskom.

Živčne bolečine se pojavljajo na različnih delih telesa. Vsaj je živčni sestav jako nežno razpreden, sega povsod prav do kože in je skrajno občutljiv. Živci pa niso zelo sprejemljivi samo za bolečine, temveč tudi za dobro počutje. Istotako, kakor nastajajo nervoznostni glavobol, nervoznostni zobobol, bolečine v obrazu, jih je s pomočjo pomirjajočih, osvežujočih, živce pomirjajočih sredstev lahko tudi odstraniti. V ta namen najbolje služi Fellerjev fluid iz rastlinskih esenc z zn. »Elzafluid«. Več kot 100.000 zahvalnih pisem izpričuje dober učinek tega sredstva. 12 steklenic stane poštnine prosto samo 6 K. Edino pristen se naroča pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza trg števil 334 (Hrvatska). — Tudi Fellerjeve lagodne odvajajoče rabarbarske kroglice zn. »Elza-kroglice« se lahko istočasno naroče: 6 škatlic stane poštnine prosto samo 4 K 40 vin. »Elza-kroglice« so priznane, žilodec krepčujoče odvajajo jagodnega in točnega učinka in jim je dati prednost pred vsemi dražečimi sredstvi. — Zelo pripraven za vporabo in točnega učinka je nadalje Fellerjev mentolov črtnik (1 K) zoper migreno.

Svetovni pregled.

Sodrug Jean Jaures je postal žrtev umora dne 31. julija 1914. Minuli sta torej od takrat pravkar dve leti in prav toliko časa traja tudi že sedanja svetovna vojna. Jaures je bil najvplivnejši zastopnik one internacionalne politike, ki je že na Štutgartskem kongresu 1907 in pozneje na vseh mednarodnih kongresih zahteval od internacionale, da naj, če že ne bo mogla preprečiti vojno, »se vsaj zavzame za nje

konec. Na internacionalnem kongresu v Basileji v Švici je leta 1912 zahteval Jaures, da mora internacionalna pisarna, naj se zgodi karkoli, zvezo med proletarskimi strankami ohraniti in krepiti. Tega testamenta Jauresovega naši francoski sodruzi do sedaj še niso izpolnili, ker se celo branijo, da bi se sešli z nemškimi sodrugami. Francoski socialisti se izgovarjajo, da sta bili Francija in Belgija napadeni in obrambno vojno dovoljuje dosejanja taktika. Resnica je sicer, da je stališče francoskih ali pa nemških sodrugov nekaj različno, toda to še ni povod, da kar odklanjajo sestanek. Če so nemški sodrugji napravili napako, potem je pač dolžnost francoskih, da tožijo in da o tožbi razsodi internacionalni kongres. Seveda trenutek za tako razpravo na internacionalnem kongresu sedaj ni ugoden. Razpravljati bi se pa dalo o drugih stvareh, ki se tičejo bodočnosti, ustanoviti bi se dalo mednarodna načela, na podlagi katerih bi bil mogoč bodoči mir, v katerem bi se naj vsi narodi svobodno razvijali. Mednarodni sestanek bi raziskal, če je mogoč in kako je mogoč sporazum. Če se sporazum posreči, potem bi imela vsaka dežela nalogo, da pripravlja predpogoje za sporazum in mir. Če ne bi prišlo do sporazuma na konferenci, potem bi morala razsojati konferenca o tem, kdo je krivec in eventualno nastopiti proti voditeljem strank, ki so zavzeli napačno stališče. To bi bile neke naravne naloge mednarodne konference, in kdor temu nasprotuje, ta pač ne ravna v zmislu Jauresovem. Toda internacionalna ni zamrla. Dne 31. julija ob drugi obletnici Jauresove smrti se je vršila konferenca zastopnikov nevtralnih držav v mednarodni pisarni. To je začetek dela, ki se prej ali slej posreči v smislu rajnega Jauresa. — O stvari je sodr. Kautsky priobčil v berlinskem »Vorwärtsu« poseben članek. — O konferenci prihodnjič!

»Krona vsega stvarstva.« Skoro po vseh listih smo čitali neko izjavo prof. v. Stengel v Monakovem glede na razmere po vojni. Govorili smo tudi mi zadnjič o nji. Izkazalo se je pa, da dotična izjava ni bila izjava profesorja, marveč nekega drugega Stengla z Dunaja. Krivica se naj s tem popravi! Naš namen ni bil toliko poudarjati pomen izjave, ker je absurda, pač pa smo hoteli ob tej priliki naglašati pravo stališče, ki ga mora zavzemati pameten človek z ozirom na sedanje razmere: zastopati mora namreč vsakdo kar najsvobodnejši razvoj, zavračati vsakršen terorizem, slabotnim pa s potrebno obrambo jamčiti za naravne pravice do dazvoja.

Podmorski trgovski čoln »Deutschland« je dne 1. t. m. odplul iz Amerike.

Usmrtitev angleškega kapitana Fryatta. Nemci so obsodili na smrt angleškega kapitana Fryatta, ker je na opomin podmorskega čolna sicer počakal s svojo ladjo, a ko je prišel čoln blizu je zavozil s svojo ladjo nanj, da bi ga razbil. Vojno sodišče je smatralo ta čin za zavrtni napad. Angleži se silno razbujajo zaradi te razsodbe.

Rumunija. Najnovejša poročila do-

mnevajo, da se Rumunija vda pritisku entente ter dovoli prehod ruskim četam skozi Dobrudžo, ki pridejo tako na bulgarsko mejo. Ofenzivo proti Bulgariji namerava ententa obenem pričeti iz Soluna in iz Dobrudže. Rumunija se izgovarja, da se ne more upreti s silo. Če so te vesti resnične, potem tudi osrednje države ne bodo pustile teh dogodkov pri miru, marveč bodo prisiljene nastopiti proti Rumuniji v svojo obrambo in v obrambo Bulgarije in Turčije obenem.

Rusija se pripravlja na tretjo kinesko vojno. Rusko časopisje objavlja prve sklepe Rusije za tretjo vojno pozimi. Vlada je razdelila dobavo streliva za dobo od oktobra 1916 do aprila 1917; na Japonsko bo zopet odpadlo 450 milijonov rubljev.

Rusija in Japonska. Rusija je odstopila del izhodnje kitajske železnice Japonski. »Novoe Vremja« piše, da zbuja ta odstop pozornost in vprašanje, katere koristi bo Rusija še žrtvovala v izhodni Aziji.

Angleški vojni stroški. Angleški socialist Sidney Webb je imel v Oxfordu govor o vojnih stroških. Rekel je: Stroški za vojno so tako veliki, da bi za ta denar lahko vsaka angleška družina imela svojo lastno villo.

Travniska detelja kot hrana. Zdravniki pravijo, da je travniška detelja okusna in redilna zelenjava. Pripravlja se tako kakor špinača. Treba jo dobro oprati in izbrati. Dodati ji je nekoliko moke, sirovega masla (masti) in soli. Okus ji je približno tak kakor fižolu v stročju.

Književnost.

Sušenje v gospodinjstvu. Vojni čas je povzročil v preživljanju posebne razmere. Hrane si ne moremo izbirati poljubno in po potrebi. Zato je jako važno, da vemo, kakšno hrano naj jemljemo in kako se da shranjevati tista hrana, ki je v izobilju za daljše čase. Zlasti prihaja v poštev sadje, sočivje in zelenjav. Kratek pouk v mali knjižici je podal g. Račić Božo, učitelj v Toplicah ob Savi. Knjižica obseza kratka navodila, kako treba sušiti in shranjevati omenjena živila za zimski čas. Pri nas je sušenje živil še mnogo premalo v navadi in marsikaj blaga se poizgubi prav zaradi tega. Knjižica bo prav dobro došla. Stane 30 vin. Po pošti najbrže 5 vin. več. Dobiva se po vseh knjigarnah.

Podporni sklad.

XXIII. izkaz.

Peršin Jera K 1.—; Konsumno društvo za Ljubljano in okolico v spomin na bojišču padlega tovariša in sotrudnika sodruga Franca Režeka K 20.—; Anton Kristan K 5.—; pet članov konsumnega društva za Ljubljano in okolico (G. Z., F. Z. in B.) K 1.—; skupaj K 27.—; prej izkazanih K 1830.73, skupaj torej K 1857.73.

Prispevke sprejema sodružica Alojzija Štebijeve, Ljubljana, Franca Jožefa cesta 5.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščenina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.

„SIDA LIMONADNI PRAŠEK“ (velja 40 vin.) ter da tri do štiri kupice izvrstne žejo tečeče osvežujoče pijače. Neobhodno potrebno za vojake, izletnike (turiste) in za domačo rabo. — SIDA MALINJI PRAŠEK (velja 40 vin.) služi v izdelavo 1 1/2 fruta izvrstne malinje marmelade, kakor tudi kot nadomestilo za naravni malinovec. — SIDA MED (velja 35 vin.) in je najcenejša in najboljša jed s kruhom, osobito kot maža za kruh. Novost za pecivo, SIDA PRAŠEK ZA PEKO (imenovan Eikremin-Backpulver) v violetnem ovoju nadomešča pri vsakovrstnih pecivih izbornu jajčni rumenjaki in drože (kvas). Je izvsten pomoček pri izdelavanju peciva v gospodinjstvu. 1 zavojček stane 20 v. Pošilja se po pošti najmanj za 2 kroni po povzetju. Naroča se pri JOS. BERDAJS, LJUBLJANA št. 5, Zeljarska ulica.